

gerne den 11. juli 1920, og jo, den hvide hest blev sendt ad skinnevejen i en særligt udstyret hestevogn fra Randers til Kolding.

Endvidere kan fremhæves den meget bevidste personalepolitik, de jernbanetekniske hensyn, som nødvendiggjorde en noget særpræget grænsedragning ved Padborg, og så var der overdragelsesforretninger, som stort set blev klareret på fornuftig vis i samarbejde med de bortdragende tyske embedsmænd. Alt i alt får man meget god besked i den velillustrerede bog.

Anders Monrad Møller

HENRIK GAUTHIER, TORBEN EJLERSEN, NETE BALSLEV WINGENDER (red.): Da København fik vokseværk. Historiske Meddelelser om København 2001. Københavns Kommune 2001. 192 s.

LENNART FRANDSEN, JESPER GRAM-ANDERSEN, TORBEN JUUL HANSEN, VAGN AAGAARD KNUDSEN (red.): Emdrup. Et åndehul i storbyen. Emdrup Grundejerforening 2001. 292 s.

I 1901 blev Valby mod syd og Brønshøj mod vest indlemmet i Københavns kommune, som herved indledte foreløbig de første hundrede års omklamring af Frederiksberg. Året efter fulgte Sundbyerne på Amager. Med rette konstaterer Torben Ejlersen i den indledende oversigtsartikel, at set med eftertidens øjne viste politikere og embedsmænd ved denne lejlighed »betydelig fremsynethed«. Ikke sært, at man har villet fejre begivenheden.

Dette er da sket med en række artikler om byplanlægning – ikke mindst den store byplankonkurrence i 1908-09, hvilket ikke spænder af uden gentagelser de tre forfattere imellem. (Den er i øvrigt gruelig gal med figurerne 4 og 6 side 72 og 74, de er ens!) Der er endvidere en fornøjelig artikel om navngivningen af gaderne i de nye områder, efterfulgt af mere specielle emner, bl.a. om arbejderboliger, garverier i Valby og kirkelige forhold i Sundbyerne. Bogen afsluttes elegant med en gennemgang af de forgæves forsøg på indlemmelse af Frederiksberg.

En enkelt del af Brønshøj sogn i det yderste nordvest rummer en grundejerforening, som daterer sin stiftelse til netop indlemmelsesåret. Ikke tilfældigt. Også her skulle det runde år fejres og det med manér. Det er blevet til en stor bog med afsnit om Emdrups historie, naturforhold – Utterslev Mose -, den jubilerende forenings historie, trafikforhold, forlystelser og offentlige institutioner gennem tiderne, erhvervslivet med meget mere vedføjet et selvstændigt afsnit med »Emdrup statistisk belyst«. Dagens beboer kan unægtelig fryde sig ved at erfare mangt og meget både om den ukendte fortid og den særdeles velkendte nutid – side 251 kan man eksempelvis blive oplyst om navnet på bestyreren af den højt værdsatte lokale Irma. Publikationen fortjener at blive nævnt, fordi den demonstrerer, at lokalhistorie så sandelig også er aktuell i en storbysammenhæng. Nok et tidens tegn.

Anders Monrad Møller

MARTIN KLATT: Flygtningene og Sydslesvigs danske bevægelse 1945-1955. Studiefabrikationen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig 2001. 460 s. ill. ISBN: 87-89178-30-0. Kr. 248.

I 1945-46 ankom 12-14 millioner flygtninge til det senere Vesttyskland. Nogle